
DEILISKRÁNING Í LANDI MIÐENGIS Í GRÍMSNESI

RITSTJÓRI: RAGNHEIÐUR GLÓ GYLFADÓTTIR

HÖFUNDAR EFNIS: BIRNA LÁRUSDÓTTIR OG RAGNHEIÐUR GLÓ GYLFADÓTTIR

FORNLEIFASTOFNUN ÍSLANDS
REYKJAVÍK 2015
FS580-15371

Ljósmynd á forsíðu er af Biskupsvörðu (ÁR-434:021) , horft til suðvesturs.

©2015

FORNLEIFASTOFNUN ÍSLANDS SES

BÁRUGÖTU 3

101 REYKJAVÍK

SÍMI: 551 1033

FAX: 551 1047

NETFANG: fsi@instarch.is

www.instarch.is

Efnisyfirlit

1.	INNGANGUR	5
2.	SAGA FORNLEIFASKRÁNINGAR OG LÖGGJÖF	7
3.	AÐFERÐIR VIÐ FORNLEIFASKRÁNINGU	9
4.	FORNLEIFASKRÁ.....	11
5.	NIÐURSTÖÐUR.....	14
6.	HEIMILDIR.....	16
	VIÐAUKI 1: HNITASKRÁ (ISN93)	16
	VIÐAUKI 2: MINJAKORT	17

1. Inngangur

Í sumarbyrjun 2015 var gert samkomlag milli Fornleifastofnunar Íslands ses. og Félagsbúsins í Miðengi um deiliskráningu á 48 ha svæði innan jarðarinnar. Tilefni þessarar deiliskráningar er fyrirhuguð frístundabyggð, allt að 56 lóðir, innan deiliskipulagssvæðisins.

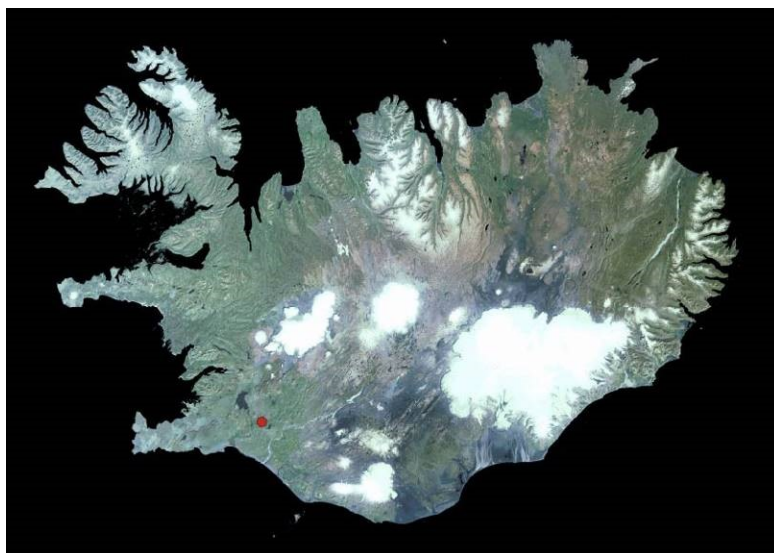
Landsvæðið sem um ræðir er vestarlega í landi Miðengis og nær allt að landamerkjum Ásgarðs. Í landi Ásgarðs er nú þegar þétt sumarhúsabyggð og munu svæðin liggja saman.

Deiliskráningarsvæðið afmarkast gróflega af Biskupsbrekkum til norðurs, af Álfhóli til vesturs og

Biskupsvörðu til austurs, og til

suðurs nær það að svokölluðu Fari. Svæðið einkennist af grónu hrauni og þar er sjálfssáður birkiskógur.

Árið 1999 fór fram aðalskráning fornleifa í Miðengi og þá voru skráðir þar 30 minjastaðir. Sú skráning var höfð til hliðsjónar og áður en skráningin hófst var ljóst að tveir minjastaðir myndu lenda innan úttektarsvæðisins.¹ Áður en aðalskráning var gerð var haft upp á heimildamönnum um svæðið og því var ekki var talin þörf á því að gera það aftur fyrir þessa úttekt. Vettvangskönnun var gerð á svæðinu um miðjan júlí en þá var gengið skipulega um allt svæðið í leit af fornleifum. Um vettvangsvinnu, úrvinnslu og skýrslugerð sá Ragnheiður Gló Gylfadóttir, fornleifafræðingur. Minjastofnun Íslands lánaði Trimble tæki til uppmælinga og eru þeim færðar kærar þakkir fyrir lánið.

Á kortinu er gróflega áætluð staðsetning svæðisins sem tekið var út sýnd með rauðum kassa. Íslandskort fengið af heimasíðu Landmælinga Íslands.

¹ Orri Vésteinsson og Birna Lárusdóttir (1999). *Fornleifaskráning í Grímsneshreppi I: Fornleifar á Kaldárhöfða, Efri-Brú, Syðri-Brú, Ásgarði og Miðengi*. FS103-99061. Reykjavík: Fornleifastofnun Íslands.

Skýrsla þessi er byggð upp líkt og aðrar deiliskráningarskýrslur Fornleifastofnunar. Í öðrum kafla er að finna stutt yfirlit um löggjöf um minjavernd og í þeim þriðja farið yfir þær aðferðir sem notaðar voru við skráninguna. Fjórði kafli er svo sjálf skráningin en í þeim fimmta farið yfir helstu niðurstöður úttektarinnar. Aftast í skýrslunni er svo að finna kort sem sýnir rannsóknarsvæðið og fornleifar innan þess.

2. Saga fornleifaskráningar og löggjöf

Hátt á aðra öld er liðið síðan skráning fornleifa hófst á Íslandi en þó er enn langt í land að til sé heildstæð skrá um fornleifar á Íslandi. Á síðustu áratugum 19. aldar voru margir minjastaðir kannaðir á vegum Hins íslenska fornleifafélags, einkum staðir sem á einn eða annan hátt tengdust fornsögum og sögu þjóðveldisins. Eftir aldamótin 1900 dró úr fornleifakönnun á vegum félagsins og var þráðurinn ekki tekinn upp að nýju fyrr en um og eftir 1980.

Skoðanir manna á því hvað teljast fornleifar hafa breyst mikið á þessum tíma. Byggingar sem voru hversdagslegar fyrir hundrað árum eru nú orðnar minjar um horfna lífshætti. Skilningur hefur vaknað á nauðsyn þess að skrá upplýsingar um slíkar minjar og vernda þær fáu sem eftir eru fyrir komandi kynslóðir. Nauðsynlegra upplýsinga um gerð og ástand fornleifa er aðeins hægt að afla með vettvangsathugun, og við það er venjulega átt með hugtakinu fornleifaskráning (ýmist aðal- eða deiliskráning). Til þess að vettvangsathugun komi að fullu gagni verður þó fyrst að taka saman ýmsar upplýsingar, bæði skriflegar og munnlegar, sem vísa á minjastaði og geta gefið vísbendingar um hlutverk mannvirkjaleifanna (svæðisskráning).

Á undanförunum árum hafa verið gerðar breytingar á löggjöf um verndun fornleifa og hefur eftirlit með framkvæmd laganna verið aukið. Samkvæmt 3. grein laga um menningarminjar (nr. 80, 2012), eru allar fornleifar á Íslandi friðhelgar: „Fornleifum, [...] jafnt þeim sem eru friðlýstar sem þjóðminjar og þeim sem njóta friðunar í krafti aldurs, má enginn, hvorki landeigandi, ábúandi, framkvæmdaraðili né nokkur annar, spilla, granda eða breyta, hylja, laga, aflaga eða flytja úr stað [...]“. Er þessi fornleifakönnun í anda markmiða sem sett hafa verið með þessari löggjöf. Mat á áhrifum framkvæmda á fornleifar gerir kröfur um fjölbætta athugun á heimildum og vettvangsrannsókn, enda er skilgreining á fornleifum í þjóðminjalögum víðtæk. Fornleifar teljast hvers kyns mannvistarleifar, á landi, í jörðu, í jökli, sjó eða vatni, sem menn hafa gert eða mannaverk eru á og eru 100 ára og eldri, svo sem:

a. búsetulandslag, skurðgarðar og kirkjugarðar, byggðaleifar, bæjarstæði og bæjarleifar ásamt tilheyrandi leifum mannvirkja og öskuhauga, húsaleifar hvers kyns, svo sem leifar kirkna, bænhúsa, klaustra, þingstaða og búða, leifar af verbúðum, naustum og verslunarstöðum og byggðaleifar í hellum og skútum,
b. vinnustaðir þar sem aflað var fanga, svo sem leifar af seljum, verstöðvum, bólum, mógröfum, kolagröfum og rauðablæstri,
c. tún- og akurgerði, leifar rétta, áveitumannvirki og aðrar ræktunarmínjar, svo og leifar eftir veiðar til sjávar og sveita,
d. vegir og götur, leifar af stíflum, leifar af brúm og öðrum samgöngumannvirkjum, vöð, varir, leifar hafnarmannvirkja og bátalægi, slippir, ferjustaðir, kláfar, vörður og önnur vega- og siglingamerki ásamt kennileitum þeirra,
e. virki og skansar og leifar af öðrum varnarmannvirkjum,
f. þingstaðir, meintir hörgar, hof og vé, brunnar, uppsprettur, álagablettir og aðrir staðir og kennileiti sem tengjast siðum, venjum, þjóðtrú eða þjóðsagnahefð,
g. áletranir, myndir eða önnur verksummerki af manna völdum í hellum eða skútum, á klettum, klöppum eða jarðföstum steinum og minningarmörk í kirkjugörðum,
h. haugar, dysjar og aðrir greftrunarstaðir úr heiðnum eða kristnum sið,
i. skipsflök eða hlutar þeirra.
Minjar 100 ára og eldri teljast til fornleifa, en heimilt er þó að friðlýsa yngri minjar.

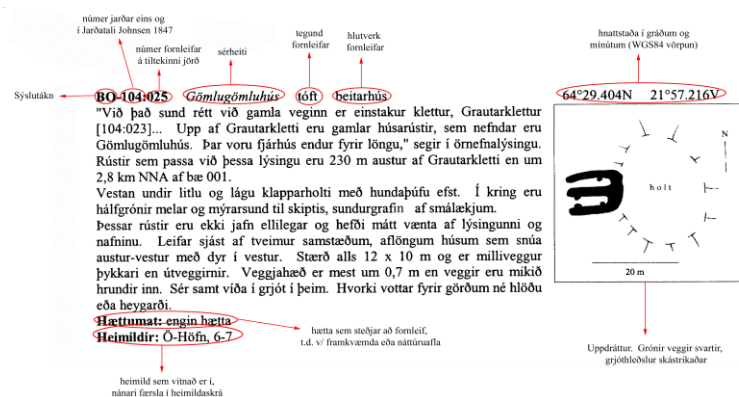
Það er skýrt af þessari skilgreiningu að fornleifar eru ekki aðeins öll mannvirki heldur einnig staðir sem á einn eða annan hátt tengjast menningu og atvinnuvegum, hvort heldur sem er vöð eða álagablettir. Þessari skilgreiningu er fylgt við hefðbundna fornleifaskráningu.

Ef nauðsynlegt er talið að spilla fornleifum eða hylja þær, þarf að leita heimildar Minjastofnunar Íslands.

3. Aðferðir við fornleifaskráningu

Á vettvangi var notast við þá vinnureglu að skilgreina að allar fundnar minjar í „í stórhættu vegna framkvæmda“ þó að ljóst sé að hættan sem steðjar að minjunum sé mis bráð. Rétt er að geta þess að í hættumati er ekki fólgið neins konar mat á gildi minjastaða.

Í skráningarkerfi Fornleifastofnunar hefur hver sýsla skammstafað heiti (ÁR, SP o.s.frv.) og hver jörð hefur þriggja stafa númer. Miðað er við jarðaskiptingu eins og hún kemur fyrir í Jarðatali Johnsens frá 1847 og byggir tölusetning jarðanna á því. Skipting jarða um miðja 19. öld ræður ekki aðeins númerum í skránni heldur er miðað við hana þegar ákvarðað er hvaða jörð ákveðnir minjastaðir tilheyra. Hverjum minjastað er gefin kennitala sem er þriggja stafa númer sem hengt er við sýslutákn og jarðarnúmer (dæmi: ÁR-360:009). Fornleifaskráin samanstendur að lista yfir þær fornleifar sem skráðar voru á vettvangi innan

Dæmi um skráningu á dæmigerðum minjastað

rannsóknarsvæðis. Í skránni fær hver minjastaður eina efnisgrein og er framsetning upplýsinganna stöðluð. Í fyrstu línu hvernar greinar eru grunnupplýsingar auðkennisnúmer, sérheiti, tegund, hlutverk og hnattstaða. Á eftir auðkennisnúmeri kemur sérheiti hennar ef eitthvert er og síðan tegund. Með tegundarflokkun er leitast við að skilgreina hvers eðlis fornleifin er, þ.e. hvort um er að ræða mannvirki af einhverju tagi sem enn sést, og þá hverskyns (t.d. tóft, garðlag eða varða), mannvirki sem vitað er um en er horfið (heimild, örnefni) eða fornleif sem ekki hefur verið mannvirki (álagablettur, sögustaður eða vað). Allir fornleifastaðir eru greindir til tegundar en hlutverk þeirra er ekki alltaf hægt að ákvarða. Á

eftir hlutverki kemur hnattstaða minjastaðarins í gráðum og mínútum. Allar sýnilegar minjar voru mældar upp með GPS-stöð af gerðinni Trimble Geoexplorer 6000, þar sem áætlað frávik frá miðju er innan við 1 metri. Mæling hnattstöðu er gerð með GPS staðsetningartækjum (ISN93) og er annars vegar mældur punktur með kennitölu í miðju hvers minjastaðar og hins vegar mæld upp mörk allra merkjanlegra minja. Samkvæmt lögum hafa allar fornleifar 15 m helgunarsvæði frá ystu mörkum minjastaðarins. Þar sem getur um „heimild um...” t.d. útihús, þá er átt við að eingöngu eru til heimildir um staðinn, en minjar hafa ekki fundist á vettvangi við skrásetningu. Þó engar minjar hafi fundist, er engu að síður tekin hnattstaða staðarins ef unnt hefur verið að ákvarða hann á grundvelli fyrirliggjandi upplýsinga með um 50 metra fráviki.

Í annarri línu hefst lýsing minjastaðar oftast á tilvitnun í fyrirliggjandi heimildir en síðan er staðsetningu hans lýst. Þar á eftir kemur oft lýsing á aðstæðum og síðast lýsing á mannvirkinu sjálfu ásamt öðrum upplýsingum sem við eiga.

Í næstsíðustu línu er lagt mat á þá hættu sem minjastaðurinn kann að vera í. Þá er í síðustu línu getið heimilda ef einhverjar eru, oft með skammstöfunum, en úr þeim er leyst í heimildaskrá aftast í skýrslunni.

4. Fornleifaskrá

ÁR-434:019 Álftavatnsgötur gata leið

X 405526,25 Y 394811,46

"Vestan undir túngarðinum liggja tvær götur vestur hraunið að Álftavatni, nefndar Álftavatnsgötur," segir í örnefnaskrá. Leiðin er jafnframt sýnd á herforingjaráðskorti danskra landmælingamanna nr. 37 frá 1909. Álftavatnsgata sést enn vel, einkum ef farið er suður fyrir bæinn og gægst yfir túngarðinn rétt hjá ferkantaðri rétt í suðausturhorni garðsins. Álftavatnsgöturnar eru ekki tvær heldur ein gata; hin er Tungugata 033 en þær liggja báðar í átt að Álftavatni. Álftavatnsgata lá að Vaðvík við Álftavatn, þar var farið yfir en Tungugata lá að Tunguferjustað (ÁR-433:022) við Sog. Álftavatnsgötur voru fyrst skráðar árið 1999 við aðalskráningu fornleifa innan sveitarfélagsins. Þá var leiðin rakin nærri bænum, frá túngarðinum. Álftavatnsgötur voru aftur skoðaðar árið 2015, þá mun vestar þar sem fyrirhugað er að reisa sumarhúsabyggð.

Álftavatnsgötur 019, horft til VNV.

Gatan liggur um gamalt og hæðótt hraun með grasi grónum drögum á milli. Þrátt fyrir að gatan sé nær alveg upp gróin, er hún mjög greinileg, allt að 2 m breið og nokkuð djúp á köflum. Kemur úr suðaustri en snarbeygir til vesturs við túngarðinn og liggur með honum áfram; má vel fylgja henni nokkurn spöl um grasivaxinn slakka. Gatan virðist jafnvel enn grænni en umhverfið. Árið 2015 var leiðin skoðuð vestast í landi Miðengis, nærri merkjum við Ásgarð ÁR-433. Þar liggur hún sunnan við svokallaðar Biskupsbrekkur og áfram til suðvesturs, þvert í gegnum fyrirhugaða sumarhúsabyggð þar er gatan greinileg og hægt að rekja hana alla þrátt fyrir mikinn gróður og nokkuð há tré. Leiðin er 1-2 m breið og djúp á köflum. Hún verður ógreinileg á köflum sökum mikils gróðurs en alltaf fannst hún aftur. Leiðin sést þó einna best á loftmynd.

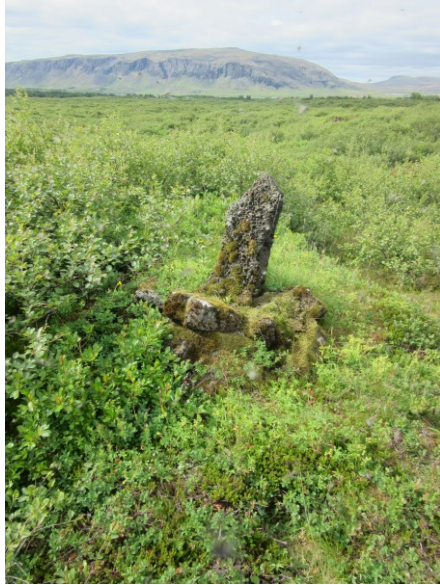
Hættumat: stórhætta, vegna framkvæmda

Heimildir: Ö-Miðengi, 6; Herforingjaráðskort nr.37, 1: 50 000

ÁR-434:021 Biskupsvarða varða áningarstaður

X 405330,50 Y 395012,08

"Á Brúnum, við Tungugötuna [sjá 033], er grjótnarvarða, sem heitir Biskupsvarða, og hjá henni Biskupslaut. Sagt var, að þar hefði verið áningarstaður biskupa," segir í örnefnaskrá. Biskupsvarða er á hraunbrún um 1 km austan við Álfhól ÁR-433:018. Stendur rétt við Tungugötu 033 sem reyndar er illfinnanleg á þessum slóðum sökum mikils gróðurs. Til að komast að vörðunni þarf að brjótast

Biskupsvarða 021, horft til suðvesturs

gegnum þétt kjarr í úfnu hrauni. Biskupslaut er væntanlega einhver lautanna fast sunnan vörðunnar, virðist ekki lengur vitað nákvæmlega hver.

Kjarrvaxið svæði, sumstaðar nokkuð há tré. Suður og suðaustur af Álfhól er hraunbrún (Brúnir), þar lækkar land töluvert fyrir neðan en gróður svipaður.

Lítið er eftir af vörðunni og lítið þarf til að hún hverfi alveg. Einn strýtumyndaður steinn, um 0,5 m hár og afar mjór, stendur upp úr lítilli grjóthrúgu. Hrugan er 1x1 m að grunnflatarmáli og 0,3 m áhæð. Steinninn sést úr nokkurri fjarlægð en er orðinn valtur. Falli hann verður nær vonlaust að finna vörðuna. Það má greina 2 umför grjóthleðslu í vörðunni fyrir utan strýtumyndaða steininn.

Hættumat: stórhætta

Heimildir: Ö-Miðengi, 6

ÁR-434:031 varða hlutverk óþekkt

X 405466,99 Y 394640,48

Varða 031, horft til austurs.

Lítill varða er innan svæðis sem var deiliskráð árið 2015 í tengslum við fyrirhugaða sumarhúsabyggð vestarlega í landi Miðengis. Varðan er tæpum 400 m SSA við Biskupsvörðu 021 og tæpum 1,7 km VSV við bæ 001. Erfitt er að sjá vörðuna fyrr en að henni er komið. Brjótast þarf í gegnum þétt kjarr til þess og skyggir það á hana. Hlutverk vörðunnar er óþekkt en ekki er útilokað að hún hafi verið vegvísir á Álftavatnsgötum 019 sem eru skammt norðar.

Kjarrvaxið hraun. Víða eru hraunhólar og -klettur með grónum lautum inn á milli. Sum trén eru nokkuð há.

Varðan er uppi á grónum hraunhól, nánast í miðju deiliskipulagsreitsins. Varðan er grjóthlaðin líkt og búast

má við á þessum slóðum en hleðslurnar hafa hrunið að mestu. Grjóthrun sést til austurs en ennþá má sjá undirstöður vörðunnar og 2-3 umför af grjóthleðslu. Hleðslurnar eru 0,2 m á hæð og sem fyrr segir sjást illa fyrr en að er komið.

Hættumat: stórhætta, vegna framkvæmda

ÁR-434:032 varða

X 405687,00 Y 394643,65

Á fremur stórum, stakstæðum stein er grjóthlaðin varða. Hún er 220 m ASA við vörðu 031 og 220 m SSA við Álftavatnsgötum 019. Tilgangur vörðunnar er óþekktur en mögulega var hún vegvísir á Álftavatnsgötum 019. Varðan er við austurmörk úttekarsvæðisins.

Kjarrvaxið hraun. Víða eru hraunhólar og -klettur með grónum lautum inn á milli. Sum trén eru nokkuð há.

Varðan er sem fyrr segir hlaðin á fremur stórum stein.

Varða 032, horft til suðausturs

Steinninn er ferkantaður, um 0,8 m á hlið og 0,5 m á hæð. Varðan er hlaðin úr hraungrýti og má greina tvö umför uppi á steininum. Hún er hlaðin úr fremur stórum, flötum steinum. Varðan er 0,2 m á hæð og 0,5x0,5 m að grunnflatarmáli.

Hættumat: stórhætta, vegna framkvæmda

ÁR-434:033 Tungugata gata leið

X 404894 Y 394881

"Frá túngarðinum að vestanverðu liggja aðrar götur vestur yfir hraunið að Tunguferjustað við Sog, þarna nefndar Tungugötur. Þær liggja vestur yfir hraunið, rétt norðan við Álfhól," segir í örnefnaskrá. Tungugata lá yfir í land Ásgarðs ÁR-433 skammt frá við Álfhól 433:018 sem er á merkjum þessara jarða. Framhald leiðarinnar var skráð undir númerinu ÁR433:017 þegar aðalskráning fornleifa var gerð í sveitarfélaginu árið 1999. Þar segir: "Sé ekið Brúnavegin til austurs frá Sogsvegi (hann er merktur með skilti skammt frá Harðsnúnahól og Digrahól) og beygt 2. eða 3. afleggjara til vinstri, er farið niður mjög bratta brekku sem liggur niður af Brúnum til norðurs og í átt að opnu svæði með sléttum botni. Ef vel er gáð, má sjá leifar af götuslóða austan megin við veginn þar sem brekkunni sleppir. Þessi gata lá frá Miðengi og að Tunguferjustað 022. Mjög ógreinileg gata, hefur sennilega aldrei verið meira en slóði eða troðningur." Þessi leið er lítið annað en kindaslóði í landi Miðengis, þar sem hún sést skammt suðaustan við Álfhól. Þar má sjá óvenju greinilega kindagötu sem kvíslast frá Álftavatnsgötum skammt norðan við vörðu 031 og stefnir á Álfhól. Þessi stígur tengir leiðirnar saman og var hnitíð tekið á honum. Erfitt er að sjá hvar Tungugata liggur innan þess svæðis sem var deiliskráð árið 2015 vegna þétt gróðurs. Mögulega lá hún rétt fyrir norðan úttektarsvæðið að stórum hluta. Ekki er hægt að rekja leiðina á loftmynd.

Kjarrvaxið hraun. Víða eru hraunhólar og -klettur með grónum lautum inn á milli og svokallaðar Biskupsbrekkur eru hér til norðurs. Sum trén eru nokkuð há.

Tungugata 033, horft til VSV

5. Niðurstöður

Fornleifaskráning innan deiliskipulagsreits í landi Miðengis var unnin seinnihluta júlímánaðar og gekk einn fornleifafræðingur yfir svæðið. Rannsóknarsvæðið er 48 ha að stærð, um 900 m að lengd og tæpir 600 m að breidd. Veðurskilyrði til vettvangsrannsókna voru mjög góð, heiðríkt og skyggni gott. Í Miðengi er ennþá stundaður búskapur en hluti jarðarinnar er nú þegar komin undir sumarhúsabyggð. Það svæði sem skráð var sumarið 2015 er nýtt sem beitiland fyrir sauðfé en þar er kjarrivaxið hraun. Ætla má að skráningarsvæðið hafi mest verið nýtt fyrir útbeit í gegnum aldirnar, minjar skammt utan skráningarsvæðisins benda til þess.

Þrátt fyrir að gengið hafi verið skipulega um allt svæðið var í raun ekki hægt að leita af sér allan grun. Þar er þétt kjarr sem erfitt er að brjóta sér leið í gegn á köflum og jafnvel þótt reiturinn hafi verið genginn eftir bestu getu var yfirsýn við gönguna svo takmörkuð á köflum að ekki hægt að fullyrða að svæðið sé fullleitað. Niðurstaðan var að fimm minjastaðir voru skráðir á svæðinu, en tveir þeirra höfðu áður verið skráðir 1999. Allar minjarnar tengjast samgöngum. Skráðar voru tvær leiðir og þrjár vörður. Ein leiðin (Álftavatnsgötur 434:019) er m.a. sýnd á dönsku herforingjaráðskorti nr. 37 frá 1909 (1:50 000) sem bendir til þess að hún hafi verið fjölfarin. Tvær af vörðunum (sjá 434:031 og 032) voru líklega áður vegvísar á þeirri leið en gróður skyggir nú á þær. Hin leiðin, Tungugata 434:033 er öllu ógreinilegri og erfitt að átta sig á nákvæmri legu hennar vegna mikils gróðurs. Hluti hennar er líklega rétt norðan við skráningarsvæðið en erfitt staðfesta það án þess að skoða stærra svæði. Það má greina einn hluta hennar sem liggur til norðvesturs frá Álftavatnsgötum 019 og suðaustan við Álfhól. Þann hluta má einnig greina á loftmynd er afar erfitt er að sjá það á vettvangi. Biskupsvarða 021 var líklega vegvísir á Tungugötu.

Ákveðið var að allar fornleifarnar teldust í stórhættu þar sem margvíslegar framkvæmdir eru fyrirhugaðar innan skráningarsvæðisins en allar tengjast þær uppbyggingu mannvirkja á svæðinu. Þetta eru m.a. bygging sumarhúsa, veglagning og vatnslagnir svo eitthvað sé nefnt. Það er því rétt að ítreka að þrátt fyrir að fornleif teljist í stórhættu er ekki þar með sagt að rask á henni sé óhjákvæmilegt, aðeins að hún sé inni á áhrifasvæði þar sem framkvæmda er að vænta og varlega þarf að fara í framkvæmdir og umferð stórtækra

vinnuvéla í nágrenni hennar. Í flestum, ef ekki öllum tilfellum ætti að vera auðvelt með merkingum, aðgát og í samvinnu við Minjastofnun Íslands, að tryggja það að framkvæmdir skemmi ekki fornleifar. Rétt er að geta þess í lokin að ef í einhverjum tilfellum verður hjá raski á fornleifum þarf að leita til Minjastofnunar hvort og með hvaða skilmálum fornleifar megi víkja.

6. Heimildir

Fornleifastofnun Íslands: ÍSLEIF, gagnagrunnur um íslenskar fornleifar.

Orri Vésteinsson og Birna Lárusdóttir (1999). *Fornleifaskráning í Grímsneshreppi I: Fornleifar á Kaldárhöfða, Efri-Brú, Syðri-Brú, Ásgarði og Miðengi*. FS103-99061. Reykjavík: Fornleifastofnun Íslands.

Ö-Miðengi: Miðengi, endurbætt skrá frá 1981, Gísli Guðmundsson og Jónína Hafsteinsdóttir skráðu. Örnefnasafn Stofnunar Árna Magnússonar í íslenskum fræðum.

Dönsku herforingjaráðskortin 1:50000. Sótt þann 22. júlí 2015. Slóðin er: <http://islandskort.is/is/map/show/694>

Viðauki 1: Hnitaskrá (ISN93)

Samtala	X Northings	Y Eastings
ÁR434:019a	405526,25	394811,46
ÁR434:019b	405372	394736
ÁR434:019c	405220	394609
ÁR434:021	405330,5	395012,08
ÁR434:031	405466,99	394640,48
ÁR434:032	405687	394643,65
ÁR434:033	404894	394881

Viðauki 2: Minjakort

Minjarnar sem skráðar voru eru sýndar með svörum hring á deiliskipulagsuppdraetti svæðisins.

